

Neus Cabot i Sagrera i Helena Patricio i Àvila, després de treballar quatre anys en la catalogació del fons musical manuscrit del Museu Arxiu de Santa Maria, sabent que mossèn Narcís Pagès, últim mestre de capella de Santa Maria (des de 1946 a 1983), gaudia de bon estat de salut a la Residència Sant Josep Oriol de Barcelona, van decidir d'entrevistar-lo, per tal de tenir l'oportunitat de conèixer de primera mà com es desenvolupava la vida musical de la parròquia durant aquell període. Mossèn Pagès les va rebre amb il·lusió; feia anys que restava desconnectat de la ciutat de Mataró.

MOSSÈN NARCÍS PAGÈS I RAMIRO, UNA VIDA, UNA ÈPOCA

En el transcurs de dos matins primaverals de 2004, vam poder conversar amb l'entrançable mossèn. La seva memòria ens deixava sovint sorpreses. Als seus norantais anys recordava perfectament cada carrer, cada nom, cada parent llunyà de veí. La nostra intenció era, tan bon punt acabéssim les entrevistes, poder-ne fer un escrit, però alhora volíem documentar-nos una mica, tant en el terreny històric com en el musical. Malauradament, la manca de temps ha anat endarrerint aquest projecte fins a dia d'avui. El passat 15 de desembre, mossèn Narcís Pagès moria a l'edat de noranta-vuit anys. Ens va saber especialment greu no haver escrit aquestes línies essent ell en vida, és per això que tan sols ens queda l'oportunitat de dedicar-les al record de la seva persona i en agraïment per la tasca que desenvolupà a la nostra ciutat.

Narcís Pagès i Ramiro naixia a Girona ciutat¹ l'any 1908. Si fou el 4 o el 6 de setembre, ni ell mateix ho recordava. «Vaig venir al món, però no vaig venir conscient» deia, excusant-se de tal oblit.

Mossèn Narcís Pagès a Mosqueroles.
MASMM. Arxiu d'Imatges.

Després d'exercir de vicari a Palautordera, transità per la parròquia de Sant Martí de Mosqueroles per desembocar, finalment, a la nostra ciutat de Mataró. Ens situem, doncs, al 15 de novembre de 1946, quan fou nomenat organista i director de l'Acadèmia Musical Mariana, substituint mossèn Lluís Vilella Monegal. L'arribada del nou mossèn no fou casual. Narcís Pagès, des de Mosqueroles, demanà un canvi de destinació ja pensant en Mataró. Coneixia el pare Torrent, fill de Mataró, i Gregori Modrego Casaus, bisbe de Barcelona, fou qui donà el vist-i-plau. Queda constància que el presentaren com «El Rdo. D. Narciso Pagés, que a su prestigio musical une el celo de sacerdote, es un ferviente enamorado del Renacimiento litúrgico popular».²

Mataró, l'any 1946, comptava amb uns trenta mil habitants. «El Mataró que coneixeu vosaltres és molt diferent del que vaig conèixer jo. És molt diferent la facilitat de comunicació (...) Mataró estava formada per unes famílies essencials quan jo vaig arribar. Recordo els Cruzate, els Montserrat...» En l'àmbit religiós, això es traduïa en la convivència de dues parròquies, Sant Joan i Sant Josep, a ponent de la Riera, i Santa Maria, a llevant. Narcís Pagès obtingué els càrrecs d'organista i mestre de capella de Santa Maria, d'on era aleshores rector mossèn Antolí Vancell, i de capellà de les Germanetes dels Pobres.

Instal·lat a la casa del capellà de les Germanetes, situada a l'Esplanada, no va arribar a conèixer cap dels seus predecessors, ni mossèn Joan Fargas, mestre de capella, ni mossèn Lluís Vilella Monegal, organista. Sí recordava, però, haver conegut mossèn Andreu, beneficiat de Santa Maria, capellà de l'Administració de les Santes, administrador del cementiri i, a més, director de les congregacions marianes, amb seu al Foment Mataroní.

Ser organista i mestre de capella a Santa Maria suposava formar i dirigir el cor de Santa Maria i acompanyar amb l'orgue les celebracions litúrgiques. D'altra banda, també ostentava el càrrec de director de la coral anomenada Acadèmia Musical Mariana, amb la qual organitzava sortides anuals a diverses poblacions catalanes. «L'Acadèmia no tenia res a veure amb la capella de música de Santa Maria. N'era independent, filla de la Congregació Mariana (...) L'arxiu de l'Acadèmia Musical Mariana, que jo vaig anar ampliant, passà a l'arxiu de Santa Maria. Hi havia tot el material que s'havia anat recollint i, en liquidar-se el Foment, passà a Santa Maria». Totes les partitures es poden trobar avui al Museu Arxiu de Santa Maria.

L'Acadèmia Musical Mariana fou fundada l'any 1918 per Josep Colomer i Volart en el si de les congregacions marianes, amb seu al Foment Mataroní des de 1904. Inicialment, es tractava d'una formació instrumental, però ben aviat, a l'estiu de 1920, s'hi afegí la massa coral. Les congregacions, eminentment masculines, visqueren l'època de canvi del moviment coral a Catalunya en relació als cors mixtes. Passada la Guerra Civil, es fundà la Coral Santa Cecília, integrada per veus femenines. «Un dia veieren que uns no eren res sense els altres», afirmava mossèn Pagès. Ambdues corals començaren a actuar conjuntament, propiciant l'existència volàtil d'un cor mixt.

De totes les celebracions litúrgiques anuals, la més important era la popular *Missa de Glòria* de mossèn Manuel Blanch (1827-1883), altrament dita *Missa de les Santes*. Agafant el relleu del mestre Enric Torra (1910-2003), mossèn Pagès s'encarregà de dirigir-la des de 1947 a 1970, ininterrompudament.

Hem de recordar que entre 1772 i 1835, Mataró anà rebent les relíquies de les Santes del monestir de Sant Cugat, i que l'any 1852 són declarades patrones de la ciutat per votació popular³ i amb la confirmació de Pius IX. Tan sols set anys abans, Manuel Blanch i Puig començava la composició de la *Missa*, a l'edat de vint-i-un anys, i encara faltarien cinc anys més perquè el nomenessin mestre de capella. El 27 de juliol de 1848 la *Missa de Glòria* va ser presentada a la ciutat.⁴ Fou un èxit sense precedents i ho és encara el dia d'avui, ja que segueix sent un dels actes cabdals de la Festa Major de Mataró.

L'any 1922, sota la direcció de mossèn Fargas, s'incorporà al cor l'Acadèmia Musical Mariana. Tot i que fou substituïda uns anys després per l'Scola Cantorum del Círcol Catòlic, en els anys de direcció de mossèn Pagès tornem a trobar la seva presència junt a d'altres agrupacions musicals. Envers el tema, mossèn Pagès recordava com els assajos començaven després de la Fira de Pasqua. L'any 1963, amb motiu de la celebració del centenari de la Caixa d'Estalvis de Mataró, l'entitat va patrocinar una gravació de la *Missa*. Per aquest afer, encomanaren al mestre Cristòfor Taltabull que fes una adaptació acord amb els nous temps. En paraules de mossèn Pagès, es traduïa en què «no volien la versió que cantava l'Acadèmia, que ho feia com podia. Volien una interpretació més moderna. A Taltabull, l'atabalava que no es veiés a qui se li devia la *Missa*», i tot i que morí fent el *Kyries*, se li reconeix el gest d'haver estat fidel a l'estil de mossèn Blanch. Posteriorment, continuà

Mossèn Narcís Pagès dirigint la *Missa de les Santes*, amb els solistes Lluís M. Andreu, Pedro Pirfano, Bartomeu Bardagí i M. Teresa Casabella (27 juliol 1956).

MASMM. Arxiu d'Imatges. Núm. 002200.

poc, perquè no podia superar ni Victòria ni Palestrina», ens deia, tot bromejant. Precisament aquests dos compositors, junt amb Wagner i Beethoven, eren els seus preferits.

La vida de mossèn Pagès no es centrava

exclusivament a Santa Maria; també tenia relació amb la parròquia de Sant Josep i una especial atenció a les Germanetes dels Pobres, on exercia la capellania.

Mossèn Pagès tingué dues coneixences, que no podem deixar de mencionar per la seva importància. En primer lloc, tingué contacte amb mossèn Josep Paradedà al poble de Mosqueroles. Paradedà és conegut per haver escrit la lletra de moltes cançons catequístiques, en aquell temps tan populars, com la que comença dient «Tant bé que estem aquí, ja ens hem de despedir».

Una relació més particular fou la que mantingué amb Rafael Patxot i Jubert (1872-1964), un dels coneguts mecenes de la cultura catalana de l'època. Els vincles amb el senyor Patxot venien de lluny, ja que coincidiren estiuellant a Calella de

l'adaptació Josep Soler. No hem pogut d'aclarir com s'aconseguí l'obra original de la *Missa* per a la gravació. Mossèn Pagès ens explicava que li havia estat demanada personalment, però, com que ell no podia assumir aquesta responsabilitat, derivà la petició a l'Administració de les Santes. Sembla ser que no van arribar a un acord i, a causa d'això, es respira cert misteri sobre qui i com va aconseguir l'original per fer la còpia, per donar-la a en Taltabull. Aquest fet aïllat no féu minvar l'enorme popularitat i fervor que desperta aquesta composició, tot recordant, com deia mossèn Pagès, que «la *Missa* s'ha d'escollar amb orelles mataronines».

Tot i que dirigí la *Missa* durant vint-i-tres anys (del 1947 al 1970), no n'hem trobat gaire documentació escrita. Aquest fet, podria tenir relació amb el concepte que humilment tenia d'ell mateix, «personalment crec que no ho hauria d'haver fet», de dirigir la *Missa* durant tants anys. «Jo era aficionat a la música... Vaig estudiar orgue, però no direcció». Igualment, amb molta modèstia, va confessar que havia compost alguna cosa però que «com a compositor i com a músic em considero que valc ben

Visió parcial del cor de cantaires i dels músics en la interpretació de la *Missa de les Santes*, l'any 1956.

MASMM. Arxiu d'Imatges. Núm. 002202.

Palafrugell. Anys després, mossèn Narcís va assistir a les classes del mestre Llibert i allí va coincidir amb una noia que casualment resultà ser la filla del senyor Patxot. De la casualitat se n'adonaren quan, de nou, els dos homes es retrobaren en arribar a Mosqueroles. I nasqué una gran amistat. En Patxot, home adinerat, residia a Suïssa, i mossèn Pagès l'anava a visitar. En Patxot, tant a Suïssa, com quan venia a Mataró, li deixava el Rolls Royce, «de tal manera que jo sóc el capellà que amb mi passen per tot Mataró i per tot Suïssa amb un Rolls».

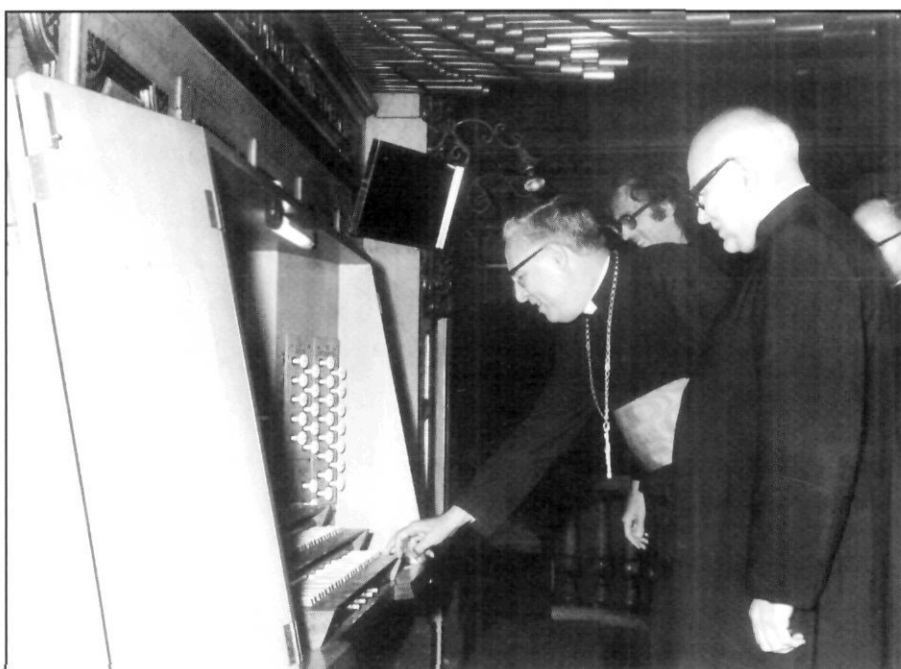
Com ja hem esmentat, mossèn Pagès rebé una formació plenament organística amb el pare Massana i, posteriorment, amb Vicenç Maria de Gibert. I mossèn Pagès, junt amb Gregori Estrada i George Lhôte, va encapçalar tot el procés de restauració de l'orgue nou de Santa Maria.

L'orgue fou un dels temes reiteratius en les nostres converses, però, tot i parlar-ne sovint, la història quedava un xic enrevessada; així doncs, intentarem fusionar els records del mossèn amb l'ordre històric dels esdeveniments que ens ha ajudat a entendre Raül Prieto, actual organista de Santa Maria.

Durant deu anys del primer terç del segle xx (1927-1937), hi va haver dos orgues a l'església de Santa Maria, el de 1927, construït per Gaietà Estadella, anomenat també «el nou», i el d'Antoni Buscà (1738) conegut per «l'antic».

L'orgue antic va ser creat per Antoni Buscà l'any 1738 i millorat per l'orguener Gaietà Vilardebò el 1863, gràcies als 1.000 duros que pagà Jaume Isern. Fou destruït el 1937. Mossèn Pagès treia transcendència al succés de la següent manera «quan la destrucció dels interiors de Santa Maria, entre els anys 1936 i 1938, es va acordar de destruir l'orgue antic per poder salvar el nou».

Inauguració de la reforma de l'orgue nou (12 de juny de 1974). Mossèn Narcís Pagès, amb el cardenal Jubany, arquebisbe de Barcelona, i George Lhôte. MASMM. Arxiu d'imatges. Núm. 003168.

L'any 1927 Gaietà Estadella va construir l'orgue nou. La seva inauguració tingué lloc els dies 24 i 25 de juliol, amb interpretacions de Vicenç M. de Gibert, mossèn Josep Colomer i mossèn Josep Muset, acompanyades, com no, per l'Acadèmia Musical Mariana.

Gairebé seixanta anys després (1974) fou reformat i el va inaugurar de nou Guy Bovet. Com ja hem dit, foren mossèn Pagès, amb Gregori Estrada i el propi George Lhôte, que portaren la iniciativa de la restauració de l'orgue. I el taller encarregat de dur-la a terme va ser el de Gabriel Blancafort. L'orgue, a l'origen, tenia un sistema mecànic-pneumàtic que, segons mossèn Pagès, patia un envelliment prematur per culpa de la pneumàtica; per aquesta raó, va decidir de fer-lo completament mecànic, ja que segons ell, la tracció mecànica arriba a centenària. Per això, després d'un estudi, van extreure les següents conclusions publicades a *Mataró, periòdico comarcal*:

«1. La reparació a fer exigia desmuntar totalment l'orgue.

2. Era més econòmic eliminar del mecanisme tota la part pneumàtica-tubular i el sistema propi de la casa Estadella, deixant-lo simplement mecànic, que reparar tota aquella complicació, de la qual, per altra part, es tenia l'experiència de la seva curta durada.

3. Com que, com hem dit, calia desmuntar-ho tot, era l'avinentesa propícia per subsanar les faltes de lògica que hi havia hagut i, àdhuc, amb l'orgue d'ecos que no havia estat previst en el projecte inicial.

Inauguració de la reforma de l'orgue nou
(12 de juny de 1974).
Mossèn Narcís Pagès, mossèn Francesc Pou,
rector de Santa Maria, i Lluís Jubinyà.
MASMM. Arxiu d'Imatges. Núm. 003170.

4. També era una ocasió magnífica per fer la realitat la monumentalitat, quant a la sonoritat i riquesa de jocs, que havia estat il·lusió i mòbil primordial de la seva construcció, però que no havia estat feta realitat».

Tot i que ara pugui haver-hi opinions disperses sobre l'encert o desencert d'aquesta restauració, hem d'entendre que mossèn Pagès era fruit d'una època, i per a ell havia significat un progrés musical important.

Actualment, des del 1963, amb la incorporació de l'orgue petit, Santa Maria torna a tenir dos orgues. L'orgue petit, situat a la part dreta del creuer, davant de l'altar major, originalment fou construït per a la casa que tenia al carrer Nou el doctor Francesc Mas i Oliver, antic organista de Santa Maria i, després, bisbe de Girona. Amb el temps, es va instal·lar al Foment Mataroní, on el col·locaren al bell mig de l'escenari. En paraules de mossèn Narcís, «quan feien comèdia, que era el més sovint, els decorats s'havien d'adaptar a l'orgue». Tanmateix, quan es van fer les obres de reconstrucció del Foment i en previsió de la necessària restauració de l'orgue nou de Santa Maria, es va traslladar a la basílica afegint-hi nous jocs. L'orgue petit arribà a Santa Maria l'any 1963 i, després de la seva restauració, el 1965, es faria la seva inauguració.

Mossèn Pagès deixava Mataró l'any 1983. Amb la seva marxa, desapareixia també l'últim mestre de capella de la ciutat de Mataró; una professió fossilitzada en el llindar del temps. A la residència Sant Josep Oriol passava els dies immers en la rutina del centre. «A dos quarts de dotze acostumo a dir missa cada dia (...) estic exempt de les celebracions. Dic la missa assegut i l'acostumo a dir sol, perquè cadascú té les seves coses», referint-se als diferents costums dels sacerdots que vivien a la residència, molts dels quals, havent abandonat la seva feligresia, conviuen junts.

Tot i que li vàrem demanar que escrigués les seves memòries, mossèn Narcís Pagès no estava interessat a fer-les. Les nostres converses es basaven en un seguit de preguntes que havíem

esbossat, però a l'hora de la veritat era mossèn Pagès que tornava, una vegada i una altra, sobre els temes que li semblaven més transcendents, és a dir, l'orgue nou i la *Missa de les Santes*, i ens explicava la diferència entre la sonoritat d'una gran orquestra, amb tants braços per instrument, i un orgue, independentment del número de registres que aquest pugui tenir, o bé les misterioses accions envers la gravació pel centenari de la *Missa de les Santes*.

Mossèn Pagès va ser l'eix vertebrador de la música religiosa, impulsada tant des de la parròquia, com des del Foment Mataroní, en una llarga època. Ell deia «que havia tocat totes les tecles, fins i tot, les que no hi són», en un moment en què la religió era latent a la vida quotidiana dels mataronins, i la música n'era un reflex més.

Els seus records sempre anaven acompanyats de retòriques sobre la vida, la vellesa o les relacions de poder. Li agradava recalcar, una de les grans equivocacions, al seu parer, de l'home actual. «En aquesta vida hi ha coses variables i coses invariables, com ara el dia, que sempre té 24 hores, el temps que passa, la sortida del sol... El mal d'avui dia és que tothom vol governar les coses, i

no adaptar-s'hi. Hi ha coses que no es poden contradir. Quan fa que dura la naturalesa? Quants anys pot governar un home? vuit? dotze? Què són els meus anys comparats amb la història? L'equivocació és fer variable el que és etern, i fer etern el que és variable». Els fets històrics són invariables, però sí que és variable la lectura que se'n pugui fer. És interessant, però, de tenir el privilegi d'escoltar de primera mà les vivències d'una persona que va viure el segle xx en la seva totalitat. Massa sovint busquem informació en fonts

documentals o escrites, i obviem el testimoni i la memòria de moltes persones que haurien de ser els nostres referents directes.

I, finalment, només hem de dir que hem intentat fer una petita contribució al coneixement de l'evolució de la vida musical d'una de les entitats religioses cabdals de la nostra ciutat, la parròquia de Santa Maria, i al merescut reconeixement de qui se'n féu càrrec al llarg de trenta-set anys, mossèn Narcís Pagès i Ramiro (1908-2006).

Neus Cabot i Sagrera
Helena Patricio i Àvila

NOTES

1.- Aquesta dada es contradiu amb l'esquela, on s'afirma que nasqué al poble de Quart (Girona). Optem per Girona ciutat, ja que ens ho va dir en primera persona.

2.- Revista *Parròquia*, novembre de 1946 (Mataró), p. 5.

3.- «Per obtenir el Patronatge de les Santes per a la ciutat de Mataró, calgué celebrar un referèndum a la ciutat i als veïnats de Mata, Valldeix, Cirera i Traià. El 5 d'abril de 1852 es recolliren els vots dels veïnats esmentats (...) Tots

els vots de les corporacions religioses foren unànimes a favor del Patronatge (...) En un total de 2.057 cases visitades i una mitjana de 4 habitants per casa, ens donarien un cens total de 8.228 habitants». LLUÍS FERRER I CLARIANA, *Santa Maria de Mataró. La parròquia, el temple*. Museu i Arxiu Històric Arxiprestal Obra de Sant Francesc (V) (Mataró 1971), p. 200. Ens ha semblat entranyable citar aquest paràgraf, tot i que la dada del número d'habitants resultaria incorrecta.

4.- Citar que Mataró comptava llavors amb uns 15.000 habitants.